

Regionaal Platform Onderwijsarbeidsmarkt Rijnstreek

Programma 2013–2015

Concept, maart 2013

Over dit programma en de subsidieaanvraag van 1,5 miljoen euro voor de uitvoering ervan wordt in april 2013 nog overlegd met OCW. Er is al wel groen licht van het ministerie om de uitvoering van het programma voor te bereiden. De voorliggende versie is nog niet geheel definitief en de begroting wordt toegevoegd als het overleg met OCW is afgerond.

Inhoud

Vooraf

De onderwijsarbeidsmarkt in Rijnstreek

Het programma

Meerjarenplanning

Vooraf

Platform Onderwijsarbeidsmarkt Rijnstreek heeft in de periode 2008-2012 een programma uitgevoerd in het kader van de regeling voor risicoregio's. Het voor u liggende programma is te beschouwen als een vervolg daarop. Het ministerie is voornemens de uitvoering van het programma te ondersteunen vanuit de aanpak knelpuntregio's.

De scholen die meedoen aan het programma, participeren tevens in de effectmetingen die OCW bij de aanpak knelpuntregio's laat uitvoeren.

De onderwijsarbeidsmarkt in Rijnstreek

Kwantitatieve kanten

CentERdata geeft in zijn ramingen¹ aan dat de vervangingsvraag in Rijnstreek de komende jaren fors zal zijn. Tussen 2010 en 2025 zal 36 % van de nu in de regio werkende docenten het vak verlaten in verband met pensionering. Daarnaast groeit in de eerste jaren vanaf nu de uitbreidingsvraag in de sector nog licht, omdat het leerlingental nog toeneemt. Na 2015 daalt dit aantal, maar minder sterk dan gemiddeld.

Op basis van uitstroomcijfers van oudere docenten richting pensioen en de uitstroom van nieuwe docenten van de lerarenopleiding concludeert CentERdata dat er vooral in de vakken Nederlands (en in mindere mate in de andere talen) en wiskunde (en in mindere mate de andere bètavakken) tekorten worden verwacht op de regionale onderwijsarbeidsmarkt.

Kwalitatieve kanten

In Regio Rijnstreek bevindt zich geen lerarenopleiding. Er wordt samengewerkt met de hogescholen van Amsterdam en van Utrecht en met de universitaire lerarenopleidingen van Leiden (ICLON) en Delft (TULO). De regio beschikt met Academische Regionale Opleidingschool Rijnland (ROS Rijnland) wel over een geaccrediteerde instelling voor Opleiden in de School.

---

¹ CentERdata, september 2012

Het programma van Platform Rijnstreek 2013-2016

Opzet van het programma

Deze conceptversie van het programma bevat vijf projectvoorstellen. Drie voorstellen hebben tot doel de instroom van (nieuwe) docenten te vergroten en hun uitval te verkleinen om hiermee bij te dragen aan oplossing van de verwachte grote vervangingsvraag in de regio. Twee voorstellen leggen de focus op het investeren in zittend personeel en het verhogen van de productiviteit om zo de weerbaarheid van scholen als arbeidsorganisatie te vergroten.

Vergroten & versterken instroom:

1. Meerjarenprogramma voor begeleiding van startende docenten
2. Combitraject: academische 1e graads bevoegdheid én de vakmaster
3. Educatieve minor in het hbo

Investeren in zittend personeel:

4. Halverwege
5. Digitale didactiek

De projecten

1. Meerjarenprogramma voor begeleiding van startende docenten

1.1. Korte beschrijving

De meeste scholen in Rijnstreek voeren momenteel een programma voor begeleiding van docenten in opleiding en het eerste jaar na hun start. De ervaring is dat de uitval van docenten in de eerste jaren daarna fors is. Om die uitval te verkleinen wordt in dit project een modulair begeleidingsprogramma voor de eerste vier jaren ontwikkeld en worden docenten (coaches, BoSsen) getraind om die aanvullende begeleiding te kunnen verzorgen. De begeleidingsstructuur op elke deelnemende school wordt zo uitgebreid en geprofessionaliseerd.

1.2. Aanpak en planning

Onderzoek naar de uitval van startende docenten in Rijnstreek: Om te kunnen weten hoe het bij de start van dit programma gesteld is met de uitval van startende docenten zullen de deelnemende scholen zelf de uitval bij hun instelling in de afgelopen jaren in beeld brengen (met daarbij zo mogelijk aandacht voor de omvang van de uitval en de vertrekredenen op basis van exitgesprekken).

De uitkomsten van deze nulmeting worden benut bij de ontwikkeling van het begeleidingsprogramma. De nulmeting wordt uitgevoerd in de eerste helft van 2013.

Ontwikkelen van het begeleidingsprogramma: een werkgroep bestaand uit vertegenwoordigers van de deelnemende scholen zowel BoSsen als startende docenten) en lerarenopleidingen (vooral de HvA en het Iclon) ontwerpt een format voor het begeleidingsprogramma dat zich laat lezen als een menukaart met daarin modules voor het meerjaren programma waaruit scholen hun eigen programma kunnen samenstellen. Het format is voor de start van cursusjaar 2013-2014 gereed en zal dan per school een eigen vertaling krijgen. Het programma krijgt zijn eigen inkleuring op elk van de deelnemende scholen.

De outline van het format zou er als volgt uit kunnen zien (de volgorde van thema's dient flexibel te worden gelezen en de uitkomsten van het onderzoek kunnen aanleiding zijn tot bijstelling):

1^e jaar: accent op classroom management (orde houden, organisatie van een les).

Het programma voorziet in dit jaar in individuele begeleiding door een (vak)coach en in intervisiebijeenkomsten voor (vak)coaches en BoSsen. Waar nodig wordt deze begeleiders hiervoor aanvullende training aangeboden.

2^e jaar: accent op lesvoorbereiding, toetsbeleid, opbrengstgericht werken, de rol van de docent als leerlingbegeleider. Er wordt gebruik gemaakt van individuele begeleiding en intervisie. In dit jaar staat tevens het werken met digitale leermiddelen centraal. Daarbij wordt een verbinding gelegd met project Digitale Didactiek (zie hierna).

3^e jaar: in dit jaar zal uitbreiding van de didactische toolkit van docenten een centrale plek innemen, met daarbij variatie in werkvormen met gebruik van digitale middelen. De aanpak verschuift van individuele begeleiding naar een groepsgerichte aanpak per school. Daarbij gaat het er zowel om dat starters zich de waarden en gebruiken van de school eigen maken, als dat de school rijker wordt van de inzichten en opvattingen van de nieuwe docenten.

4^e jaar: het accent zal in dit jaar liggen op de doorontwikkeling van de starter in het onderwijs. Daarbij ligt de focus op de verdere ontwikkeling van het docentschap (anders gezegd: de focus ligt niet op het ontdekken van andere taken in het onderwijs). Wat is er nodig om de docent lang(er) aan het onderwijs te hechten, hoe kan de docent worden uitgedaagd zich te ontwikkelen tot een excellente collega?

Naast begeleiding is gerichte nascholing in dit jaar aan de orde. Waar mogelijk zal gebruik worden gemaakt van excellentie programma's en projecten van universiteiten en hogescholen.

Vertaling begeleidingsprogramma per school: elke school gaat op basis van het modulaire programma zijn eigen programma opstellen voor de begeleiding van starters. Voor de nieuwe onderdelen (vooral jaren 3 en 4 leveren nieuwe onderdelen) krijgen begeleiders aanvullende trainingen aangeboden. Professionalisering en uitbreiding van de begeleidingsstructuur per school en opmaat is het motto.

Uitvoeren van het begeleidingsprogramma: Het begeleidingsprogramma wordt per school uitgevoerd.

Training coaches: er worden van de deelnemende scholen docenten opgeleid tot (vak)coach en BoS. De begeleidingsstructuur op de scholen worden hiermee geprofessionaliseerd.

1.3. Gewenste resultaten

- Ontwikkelen en testen van het vierjarige begeleidingsprogramma voor startende docenten met een helder curriculum en modulaire opbouw;
- Er worden in de regio intervisiebijeenkomsten en nascholing geboden aan begeleiders;
- De begeleidingsstructuur van de scholen is geprofessionaliseerd naar behoefte van elke deelnemende school;
- Professionalisering ervaren oudere docenten als (vak)coach of BoS;

1.4. Borging

- Het HRM-beleid van scholen is versterkt met meerjaren begeleidingsbeleid voor starters en loopbaanontwikkeling voor zittende docenten;
- Elke school heeft een versterkt en vierjarig begeleidingsprogramma;
- Academische Regionale Opleidingschool Rijnland, het Utrechts Model en Perspectief hebben een nascholingsaanbod voor startende docenten dat wordt aangeboden in de regio.
- Bij bewezen succes wordt het meerjaren begeleidingsprogramma voor startende docenten door de scholen gefinancierd uit de lumpsum en uit de middelen van ROS Rijnland.

---

2. Combitraject: academische 1e graads bevoegdheid én de vakmaster

2.1. Korte beschrijving

Met de komst van de educatieve minor is er een nieuwe route in aanleg om academische vakstudenten te interesseren voor werken in het onderwijs. De grote uitstroom van vooral academisch geschoolde docenten, maakt het zinvol om die nieuwe route verder uit te werken. In dit project combineren 16 studenten, na het behalen van hun bachelor met daarin de educatieve minor, het afstuderen in hun vak met het halen van hun eerstegraads bevoegdheid. Deze 16 studenten staan minimaal voor de duur van het project een deel van hun tijd² voor de klas (dual traject). In dit project wordt, net als in de voorgaande jaren, samengewerkt met Platform Rijnmond.

2.2. Aanpak en planning

Deze speciale vorm van Opleiden in de School in combinatie met het halen van een vakmaster wordt uitgevoerd in samenwerking met het ICLON en de TULO. De opzet is dat universitaire studenten

---

² In het vak master jaar, of bij tweejarige master opleidingen in het eerste jaar daarvan, krijgen studenten een **kleine aanstelling**² (ongeveer 4-6 uur per week) op een van de VO scholen.

In het tweede master jaar, of bij tweejarige master opleidingen in het tweede jaar daarvan, werkt de student aan het behalen van de **bevoegdheid VHO en wordt de aanstelling uitgebreid** tot ongeveer 7-10 uur met daarbinnen minimaal 4 uur bovenbouw.

tijdens hun bachelor de Educatieve Minor volgen en daarbij stage op een vo-school lopen in Rijnstreek. De focus en voorrang liggen daarbij op instroom in de tekortvakken (talen en bètavakken). Daarna kunnen deze studenten in hun masterfase een kleine aanstelling op een vo-school in Rijnstreek krijgen. In het eerste vakmasterjaar gaat het om een aanstelling van 4-6 uur, in het tweede vakmasterjaar om een aanstelling van 7-10 uur (waarvan de helft in de bovenbouw). Als het traject succesvol verloopt, hebben de deelnemers aan het eind hun vakmasterstitel, ervaring opgedaan met werken binnen het onderwijs én hun eerstegraads lesbevoegdheid gehaald.

- **Peilen interesse onder studenten:** onder de huidige EM-studenten én de terugkomminoren wordt door ICLON en TULO in de periode januari/februari 2013 de interesse in dit combitraject gepeild. Alleen bij voldoende interesse worden de volgende stappen gezet (zie go/no-go beslissing).
- **Werving studenten voor het combitraject:** in de periode september/november 2013 worden 16 studenten geworven bij de universiteiten voor het combitraject. Studenten worden gescreend en met hen worden afspraken gemaakt. Er worden matches gemaakt tussen scholen en studenten voor de eerstvolgende stap in het traject.
- **Werven vo-scholen voor combitraject:** In diezelfde periode wordt er gezocht naar scholen die zich voor langere tijd (namelijk het hele traject) aan de afspraken met de universiteiten willen binden. Met de scholen worden bindende afspraken gemaakt. Er worden afspraken gemaakt over het aantal op te nemen studenten per stap van het traject en de vakken waaronder wordt geworven binnen de universiteiten (bèta vakken en talen).
- **Go /no-go:** voor het eerste uitvoeringsjaar wordt in november 2013 en voor het tweede uitvoeringsjaar wordt in november 2014 besloten over de uitvoering van het vervolg van dit traject op basis van de uitkomsten van de werving onder studenten en onder scholen. Er nemen op basis van de uitkomsten van het af te nemen assessment minimaal 8 studenten per jaar deel. Er zullen minimaal 16 kandidaten nodig zijn na initiële inschrijving. Er wordt uitgegaan van een netto wervingsresultaat van 50%.
- **Vorbereiding duaal combitraject:** In de periode januari/maart 2013 wordt er overlegd tussen het ICLON, de TULO en de projectleiders van Rijnstreek en Rijnmond over de voorbereiding van het traject. Er wordt een werkgroep geformeerd (beperkt, 1 persoon namens de scholen en 2 van de universitaire lerarenopleidingen) die het traject verder ontwikkeld.
- **Vorbereidingen op de deelnemende scholen:** Er worden voor de zomer van 2013 afspraken gemaakt over begeleiding van de studenten op de scholen door vakcoaches en BoSsen (Begeleiders op School). Tevens wordt de benodigde formatie op de scholen voor de duale studenten uit het combitraject gereserveerd.
- **Vorbereidingen op de universiteiten:** Er worden afspraken gemaakt met de faculteiten van de universiteiten over de planning van de colleges van deelnemende studenten.
- **Uitvoeren van het traject:** vanaf de tweede helft van opleidingsjaar 2013-2014 wordt de eerste pilot uitgevoerd.
- **Het project wordt onderzocht:** zowel de kwaliteit als de opbrengst van het traject worden vastgesteld op basis van het in opdracht van OCW uitgevoerde onderzoek. *Het is nog niet zeker of deze doelgroep in het CPB-onderzoek wordt meegenomen.*

2.3. Beoogde resultaten

- Er is een route ontwikkeld en uitgetoetst waarbij universitaire studenten hun vakstudie combineren met het halen van hun academische eerstegraads lesbevoegdheid, met extra accent op praktijkervaring en in dezelfde studietijd als nodig is voor de universitaire studie.
- Er hebben minimaal 16 studenten via het combitraject het halen van hun vakmaster gecombineerd met het halen van de academische eerstegraads bevoegdheid. Zij krijgen na het volbrengen van het traject een baan aangeboden in de regio.
- Er is een beschrijving en handleiding van het traject opgesteld die aan het eind van de periode met andere scholen, opleidingen, universiteiten en regio's zal worden gedeeld.

2.4. Borging

- Het traject wordt na deze ontwikkel- en testfase opgenomen in het aanbod van de opleidingsscholen.
- Het traject wordt beschreven en ter beschikking gesteld aan geïnteresseerde scholen en opleidingen.
- Na de programmaperiode wordt het traject gefinancierd uit de lumpsum en de subsidie voor de opleidingsschool.

---

3. Educatieve minor in het HBO

3.1. Korte beschrijving

De educatieve minor in het hbo wordt dit jaar (2012/2013) voor het eerst uitgevoerd. Er zijn nu nog weinig studenten die het programma volgen, het moet nog neerdalen. Daarom start dit project in 2014/2015. Groepjes van maximaal acht vakstudenten die aan de Hogeschool van Amsterdam het programma "Werken in het onderwijs" of aan Hogeschool Utrecht de educatieve minor volgen lopen op twee vmbo-scholen van ROS Rijnland hun stage in een tekortvak. Zij worden daarbij op maat begeleid door (vak)coaches van de opleidingsschool. Daarna krijgen zij de gelegenheid om binnen een jaar hun tweedegraads bevoegdheid te halen en reserveren de scholen hiervoor formatieruimte of, indien niet beschikbaar, in ieder geval een stageplaats.

3.2. Aanpak en planning

Werven en selecteren studenten aan de hogescholen: in de periode september – december 2014 werven de hogescholen studenten om de educatieve minor of het programma "Werken in het onderwijs" te volgen. De opzet is dat in Rijnstreek per schooljaar een groep van maximaal 8 studenten (minimaal 5) in de tekortvakken (bètavakken en talen) binnen twee scholen van

Opleidingsschool ROS Rijnland het stagedeel van het programma volgen. Om voldoende studenten te kunnen plaatsen dienen er per jaar minimaal 12 studenten door de hogescholen voor dit project te worden geworven.

Organiseren stageplaatsen / formatieruimte: binnen twee vmbo-scholen van ROS Rijnland worden voor schooljaar 2014-2015 voldoende stageplaatsen gereserveerd; en worden voor het opleidingsjaar 2015/2016 voldoende stageplaatsen/formatieruimte gereserveerd voor studenten die na de minor hun 2^e graads bevoegdheid gaan halen.

Go/ no-go: het vervolg van het project wordt uitgevoerd als er binnen ROS Rijnland in december 2014 voldoende minor-studenten en stageplaatsen zijn; en in 2015/2016 voldoende formatieruimte is voor de (maximaal 8) studenten die na de minor hun 2^e graads bevoegdheid gaan halen.

Begeleiding op maat: binnen ROS Rijnland worden de studenten individueel en als groep begeleid. Daarvoor wordt in overleg met de hogescholen een programma gemaakt. De op de scholen van de opleidingsschool aanwezige professionele begeleiding staat garant voor een goede begeleiding door coaches en vakcoaches. Intervisie kan onderdeel uitmaken van het programma.

Na de minor: in het laatste jaar van hun studie aan de hogeschool kunnen studenten die de educatieve minor of het programma “Werken in het Onderwijs” hebben gevolgd hun tweede graads bevoegdheid halen. Twee scholen van ROS Rijnland bieden aan maximaal 8 van deze studenten in 2015/2016 wederom een praktijk/stageplaats aan en voldoende begeleiding.

3.3. Gewenste resultaten

- In 2014/2015 en 2015/2016 volgen er 5 à 8 studenten van de hogescholen (Utrecht en Amsterdam) die de educatieve minor / het programma “Werken in het Onderwijs” hun stage binnen ROS Rijnland;
- Er is voor de hbo-studenten die de educatieve minor volgen een begeleidingsprogramma op maat ontwikkeld binnen de opleidingsschool;
- Aan maximaal 8 studenten die ervoor kiezen tijdens hun hbo-opleiding naast hun vakopleiding ook de 2^e graads bevoegdheid te halen wordt een stageplek of kleine aanstelling binnen ROS Rijnland aangeboden;
- Er worden in deze pilot maximaal 8 extra 2^e graads bevoegde docenten opgeleid;
- De resultaten van dit project zullen door het CPB worden gemeten in het onderzoek dat in opdracht van OCW wordt uitgevoerd bij alle knelpuntregio's.

3.4. Borging

- Het traject wordt na deze ontwikkel- en testfase opgenomen in het aanbod van ROS Rijnland.
- Het traject wordt beschreven en ter beschikking gesteld aan geïnteresseerde scholen en opleidingen.
- Na de programmaperiode wordt het traject gefinancierd uit de lumpsum en de subsidie voor de opleidingsschool.

4. Halverwege

4.1. Korte beschrijving

Docenten in de leeftijdscategorie 40-55 jaar staan halverwege hun loopbaan. Ze hebben veel ervaring en hebben de tweede helft van hun werkzame leven nog voor de boeg. Docenten in de leeftijdscategorie vanaf 55 jaar zullen langer gaan doorwerken dan ze enige jaren geleden wellicht hadden gedacht. Om “werken op de automatische piloot” en het kwijtraken van inspiratie tegen te gaan wordt het traject “Halverwege” uitgevoerd waarbij docenten reflecteren op wat ze willen & kunnen en waarbij zij onderzoeken of/hoe zij hun persoonlijke plan van aanpak kunnen verbinden aan de ontwikkeling van de school. In dit project³ geeft per deelnemende school een groep van zo’n 20 docenten een nieuwe impuls aan zijn professionele en persoonlijke ontwikkeling als docent. Er worden docenten getraind om “Halverwege” in eigen school te kunnen verzorgen.

4.2. Aanpak en planning

Commitment scholen: de deelnemende scholen committeren zich het project uit te voeren. Daarbij wordt gebruik gemaakt van begeleiding door een externe, ervaren partij (zoals het IVLOS). Het project wordt opgezet volgens het train de trainer model, zodat na deze programmaperiode het proces van “Halverwege” binnen de scholen is geborgd en wordt gecontinueerd;

Analyse personeelsbestand: elke deelnemende school maakt een analyse van het personeelsbestand. Daarbij ligt de focus op de leeftijdscategorie 40-65 jarigen. Afhankelijk van de omvang van deze categorie wordt een voorselectie gemaakt door leidinggevendenden;

Centrale training voor trainers: Er wordt in de regio centraal een training georganiseerd voor docenten die als trainer het traject “Halverwege” op hun school gaan verzorgen. Deze groep docenten maakt, met hulp van de externe trainers, een vertaling van het traject voor de eigen school.

Intervisie: Er worden voor de docent-trainers in de regio intervisiebijeenkomsten georganiseerd over “Halverwege” en voor het uitwisselen van hun ervaringen.

Selectie deelnemers: per school wordt een groep van ongeveer 20 docenten geselecteerd voor deelname aan het project. Zij krijgen een uitnodiging om deel te nemen en met geïnteresseerden wordt een intakegesprek gevoerd. Van elke deelnemer wordt bij de start van het traject in beeld gebracht wat de huidige situatie in het werk is, welke knelpunten er zijn, wat de inspiratiebronnen van elke deelnemer zijn, en wat ieders valkuilen en kernkwaliteiten zijn;

GO: bij voldoende belangstelling van docenten om aan het traject deel te nemen.

Uitvoering van het traject: het traject bestaat uit verschillende onderdelen waaronder een serie workshops; het opstellen van een persoonlijk Plan van Aanpak door iedere deelnemer; het uitvoeren daarvan en bespreken van de stappen met de leidinggevende;

Begeleiding: tijdens het traject wordt de groep docenten begeleid door een externe begeleider (van bijvoorbeeld IVLOS) en een interne begeleider van de school. Deze laatste kan na afloop van dit

---

³ Halverwege is in 2009 ontwikkeld door CSG De Goudse Waarden in samenwerking met het IVLOS.

traject volgens het train de trainer model het proces van “Halverwege” in de school voortzetten. De interne begeleiders krijgen hiervoor een aanvullende cursus aangeboden bij het IVLOS;

Koppeling aan schoolontwikkeling: de school analyseert of/hoe de stappen van de deelnemers verbonden kunnen worden aan de visie op de ontwikkeling van de school als organisatie.

4.3. Gewenste resultaten

- De deelnemende scholen zijn in staat zelf het traject uit te voeren. Zij hebben daarvoor eigen docenten geprofessionaliseerd;
- Per deelnemende school hebben 20 docenten nieuwe inspiratie gevonden voor de invulling van de tweede helft van hun loopbaan;
- De deelnemers hebben een impuls gegeven aan hun professionele ontwikkeling;
- De resultaten van dit project worden gemeten aan de hand van het tevredenheidsonderzoek onder medewerkers.

4.4. Borging

- De interne begeleiders zorgen via het train de trainer model voor continuering van het project na de programmaperiode;
- De deelnemende scholen hebben het instrumentarium uit “Halverwege” opgenomen in hun HR-beleid;

---

5. Digitale didactiek

5.1. Korte beschrijving

In dit project wordt bereikt dat Digitale Didactiek wordt verankerd in de scholen en in de opleiding van leraren. Er worden in het eerste jaar opleidingsmodules ontwikkeld door scholen en opleiders. Deze worden in de daaropvolgende twee programmajaren benut om 30 docenten op te leiden tot digitaal didacticus. De docenten geven op de werkplek uitvoering aan digitale didactiek. Daarnaast worden er 60 docenten, waaronder de genoemde digitale didactici, opgeleid tot E-coach. Deze E-coaches zorgen (ook na de programmaperiode) voor versterking en verspreiding van de digitale competenties op hun scholen. Het project wordt uitgevoerd in samenwerking met Platform Rijnmond⁴.

---

⁴ De regio's Rijnstreek en Rijnmond willen een kopgroep van scholen bij elkaar brengen en het project uitvoeren met één deskundige en ervaren projectleider. Hierover is reeds contact opgenomen met IIO-op Maat.

5.2. Aanpak en planning

Rijnstreek wil met uitvoering van dit project bereiken dat scholen flexibeler kunnen inspelen op situatie van krimp en overschot aan onderwijs. Vanuit de idee van ‘blended learning’ (contactonderwijs in combinatie met digitale middelen voor tijd- en plaatsafhankelijk leren) zijn de verhoging van kwaliteit en productiviteit van het primaire onderwijsproces (door een betere benutting van docententijd) de doelen van dit project. Toepassing van blended learning maakt de weerbaarheid van scholen groter.

Platform Rijnstreek wil de ontwikkeling van digitale didactiek aanpakken vanuit verschillende invalshoeken. Dit zijn:

- **Ontwikkelen opleidingsmodules voor de opleiding tot digitaal didacticus:**
Docenten/ontwikkelaars van de opleidingen (hogeschool Rotterdam, hogeschool Utrecht, ICLON en TULO) en een aantal docenten van scholen met ervaring op dit gebied vormen met elkaar een ontwikkelgroep (docentontwikkelteams van 3 docenten en 3 medewerkers opleidingen). Zij ontwerpen en testen begin 2013 opleidingsmodules ter versterking van digitale didactiek in opleiding en onderwijs. Er wordt rekening gehouden met verschillen tussen docenten (leeftijd, leerstijl). Er wordt voor het benutten van digitale producten zoveel als mogelijk gebruik gemaakt van wat al beschikbaar is via VO-Content, Kennisnet, de Innovatie Impuls en Wikiwijs. Onderzocht wordt of gebruik kan worden gemaakt van het digitale kanaal iTunesU waarmee wereldwijd digitale onderwijscontent wordt gedistribueerd. In Nederland is dit nog een prille ontwikkeling. Alleen indien echt noodzakelijk, wordt aanvullend gereedschap ontwikkeld.
- Er wordt een **go/no-go beslissing** genomen na de werving van minimaal 30 docenten voor de opleiding tot Digitaal Didacticus in het eerste jaar (2013/14).
- **Opleiding 30 docenten tot digitaal didacticus:**
Per jaar professionaliseren zich in 2013/14 en 2014/15 twee groepen docenten met behulp van de ontwikkelde modules in digitale didactiek in tekortvakken⁵. Het gaat steeds om een groep van zes docenten die afkomstig zijn van verschillende scholen. Hierbij wordt gebruik gemaakt van de ervaringen in de regio (Scala College en het Da Vinci College binnen het project Digidac), van het ICLON en van scholen uit de Innovatie Impuls. In 2014/15 wordt een extra groep van 6 docenten specifiek voor het vmbo/praktijkonderwijs opgeleid tot Digitaal didacticus (relatie met project 1). Deze twee jaren hebben een aanjaagfunctie. Na deze twee uitvoeringsjaren zullen de digitale competenties van docenten vooral worden versterkt met behulp van de inzet van E-coaches (zie hierna).
- **De beroepsbeoefening door Digitale Didactici in de klas: e-learning in 10% van de geplande onderwijstijd**
De docenten die in dit project participeren, hebben met behulp van digitale didactiek en digitale middelen meer houvast om binnen een klas te kunnen differentiëren. Tevens worden digitale middelen ingezet om docenten te ondersteunen bij het meer opbrengstgericht werken, in het bijzonder rekenen en taal. De docenten die de opleiding tot digitaal didacticus

---

⁵ Uit de ramingen van Center Data blijkt dat de vervangingsvraag niet voor alle vakken en bevoegdheidsniveaus even groot wordt. De tekorten dreigen vooral bij Nederlands, Duits, Engels, Wiskunde, Natuurkunde en Scheikunde. Daarom zullen we met “Digitale Didactiek” de focus leggen op deze vakken.

hebben gevolgd, verzorgen vanaf het tweede uitvoeringsjaar 2014/15 10% van hun lessen met inzet van e-learning. We streven hiermee een realistische doelstelling na en houden daarbij rekening met het Vier in Balans model van Kennisnet: de visie van een school op ICT, deskundigheid van leraren, goed en voldoende digitaal materiaal en het op orde hebben van de benodigde ICT-infrastructuur. Het gebruik van digitale didactiek wordt gemeten met behulp van de studiewijzers die door de docenten worden opgesteld.

- **Opleiden 60 E-coaches:**

Er worden op de scholen die in dit project deelnemen in 2012/13 en in 2-13/14 60 docenten (2 x 30), waaronder bij voorkeur ook digitale didactici, opgeleid tot E-coach. Door deze professionaliseringsslag groeit er op de scholen een professionele omgeving om docenten te begeleiden op hun weg naar digitaal didactisch meesterschap. De infrastructuur voor begeleiden die nu al op de scholen aanwezig is wordt met deze aanpak aangevuld en versterkt.

- **E-coaching:**

De (60) opgeleide E-coaches begeleiden vanaf school jaar 2013-2014 ieder op de eigen school jaarlijks 10 tot 15 docenten in het verrijken van hun digitale competenties en vergroten van hun digitale repertoire voor blended-learning. Er wordt uitgegaan van 15 deelnemende scholen per uitvoeringsjaar.

- **Aanpassing in organisatie primaire proces:** de scholen die aan dit project willen meedoen, bevinden zich in uiteenlopende ontwikkelingsfasen waar het gaat om digitale didactiek. Met de scholen die binnen dit project hun primaire proces anders willen gaan organiseren op basis van het gebruik van digitale didactiek zullen vormen worden ontwikkeld en uitgetoet. We noemen dit vooralsnog het ontwikkelen van vormen voor “digitaler werken”. Er zal een experiment worden uitgevoerd binnen één of twee tekortvakken. Hierbij wordt gebruik gemaakt van en kennis gedeeld met IIO- op Maat;

- **Kennisnetwerken:**

Scholen in Rijnstreek creëren lerende gemeenschappen van docenten. Ervaringen in het ontwikkelen van of werken met digitale didactiek worden gedeeld in kennisnetwerken (binnen de regio en met scholen/docenten uit Rijnmond). Deels gaat het om nieuwe netwerken, deels kunnen bestaande hiervoor worden benut (bijvoorbeeld de bijeenkomsten van BoSsen), en zal gebruik worden gemaakt van de bot-sessies die door OCW worden georganiseerd. Tevens wordt onderzocht of gebruik kan worden gemaakt van de stimuleringsregeling Mediawijzer.net.

5.3. Beoogde resultaten

- Na twee uitvoeringsjaren zijn 30 docenten opgeleid tot digitaal didacticus, waarvan 6 docenten afkomstig zijn van het vmbo / praktijkonderwijs;
- Er zijn digitale middelen ontwikkeld en benut van andere scholen, waarmee de digitale competenties in Rijnstreek zijn vergroot. De mate waarin deze competenties zijn vergroot zal blijken uit de nul en vervolgmetingen in het in opdracht van OCW uitgevoerde onderzoek bij de knelpuntregio-aanpak;
- 30 scholen/locaties van Platform Rijnstreek hebben hun begeleidingsstructuur en begeleidingsprogramma verrijkt met E-coaching (60 E-coaches);

- Op scholen groeit het besef dat digitale didactiek een krachtig hulpmiddel is om de houdbaarheid van zowel kwaliteit als volume van het onderwijs op een hoog niveau te brengen en te houden. Daarmee is een cultuurverandering op gang gebracht met nieuwe beelden over de school als onderwijsorganisatie, over lesgeven en over het vak/de rol van docent;
- Digitale didactici op de 30 deelnemende scholen (zie hierboven) verzorgen vanaf 2014/15 minimaal 10% van hun geplande onderwijstijd voor het betreffende vak in het tweede uitvoeringsjaar met inzet van e-learning;
- Er zijn modellen ontwikkeld om het primaire proces ict-rijk vorm te geven; daarmee zijn in experimenten in tekortvakken ervaringen opgedaan.

5.4. Borging

- De scholen van Platform Rijnstreek ontwikkelen een opleidingscultuur waarbij digitale didactiek één van de peilers is;
- De deelnemende scholen en opleidingen in Rijnstreek vormen kennisnetwerken en leren van elkaar;
- De docenten uit het project passen digitale didactiek toe in hun beroepsbeoefening;
- Digitale didactiek is opgenomen in het curriculum van de opleidingen en wordt gratis ter beschikking gesteld.
- Er komt een beschrijving van de ervaringen (do's en dont's) in het project en van de methodiek en deze worden tijdens een kennisdelingsbijeenkomst verspreid aan geïnteresseerde scholen.
- In het tweede uitvoeringsjaar wordt verkend of en hoe verdere uitrol na de programmaperiode naar andere scholen en vakken vorm kan worden gegeven.

Planning Rijnstreek

	Starters programma	Combitraject	Minor HBO	Halverwege	Digitale Didactiek
2012-2013	Opstellen format	--	--	Informatie bijeenkomst voor docenten	Ontwikkelen curriculum
2013-2014	Programma opstellen per school	Werving, intake studenten voor jaar 1	--	GO: bij voldoende belangstelling docenten	Werven docenten voor opleidingen digitale didactiek en e-coaching
	Opleiden coaches	Werving vacatureruimte voor jaar 1	--	Training docenten als trainers van het traject	GO: bij voldoende belangstelling docenten
	Intervisie	GO: bij voldoende	--	Intervisie	Opleiding e-

	bijeenkomsten	studenten en vacatureruimte voor jaar 1		bijeenkomsten voor docent-trainers	coaches en digitale didactiek
	--	--	--	Uitvoering traject op de scholen	Begeleiding door e-coaches
2014-2015	Opleiden coaches	Uitvoering jaar 1 Begeleiding studenten	Werving studenten	Training docenten als trainers van het traject	Opleiding e-coaches en digitale didactiek
	Intervisie bijeenkomsten	Werving, intake studenten voor jaar 2	Organiseren stageplaatsen	Intervisie bijeenkomsten voor docent-trainers	Begeleiding door e-coaches
	Evaluatie en eventueel bijstellen programma	Werving vacatureruimte voor jaar 2	GO: bij voldoende studenten en stageplaatsen	Uitvoering traject op de scholen	Evaluatie en borging opbrengst
	--	--	Uitvoering jaar 1	Borging instrumenten en resultaten	--
2015-2016	--	GO: bij voldoende studenten en vacatureruimte voor jaar 2	Werving studenten	--	--
	--	Uitvoering jaar 2 Begeleiding studenten	Organiseren stageplaatsen	--	--
	--	Evaluatie en beschrijving traject	GO: bij voldoende studenten en stageplaatsen	--	--
	--	--	Uitvoering jaar 2	--	--
	--	--	Evaluatie en beschrijven traject	--	--